

☀️ Како накусо би изгледало професионалното патешествие на човекот кој со децении претставува алфа и омега во македонскиот документарен филм?

ДЕНЧОВ: Патот е мошне интересен. Воопшто не очекував, ниту претпоставував дека ќе запливам во овие професионални води, во кои денес се наоѓам. По завршувањето на средното образование, заедно со мојот сега покоен татко, дојдовме во Скопје. Плачев за да ме однесат во Скопје. Утешително, не знам од кои причини, никогаш не успеав да го прашам, татко ми ме однесе во театар. Кога влегов во театарот почувствував големо воодушевување, чудна неискажлива енергија. За мене тоа беше печат, удар и тоа траеше долги години. Решив да бидам дел од театарот. Дипломирав 1981 година и подоцна се вработив во кумановскиот театар, како актер. 1988 е година во која се случи нешто што јас го нарекувам "многу убаво", се роди "Скрб и утеха". Заедно со мојот

ЦЕНЗУРАТА ГО УНИШТУВААТ

Сто документарни филмови и повеќе од 4.000 живи емисии, се творечкиот багаж на најимпозантниот македонски режисер, Владо Денчов. Комплетно верен и професионален во двете бранши: театарот и режијата, Денчов несомнено е предводник на македонската културна фаланга, која во раните деведесетти години блескаше на европската и на светската сцена. Закитен со бројни светски признанија, тој неуморно продолжува да ја ткае својата приказна, во чие средиште се наоѓа љубовта кон Македонија, и кон сè што е македонско.

■ Разговорот го водеше:
Ружица ГОЧЕВСКА

колега Тихомир Стојановски го основавме овој круцијален и суштински мегдан на македонската вистина. Решив да го напуштам театарот како институција и се приклучив кон новоформиранитот независен алтернативен театар. Тоа беше многу интересен период. Се случил радикални промени во театарот, во односот кон него, кон самата професија, генерално кон уметноста. Кога го напуштив театарот, решив да запливам во водите на режијата. Во 1988 година дојдов во Македонската телевизија, и тука се првите зачетоци на она што ќе биде мое паралелно професионално егзистирање: режијата и театарот.

☀️ Што повеќе преовладуваше, театарот или режијата? Иако технички и концептуално се слични, сепак суштински дијаметрално се спротивни, барем во нивната првична перцепција...

ДЕНЧОВ: Многу различно ги почувствував овие две компоненти. За театарот, тоа се моменти кога човекот се судрува со сопствената внатрешна енергија, едно е желбата, а друго е односот. Мене ми беше многу тешко да го напуштам театарот. Се сеќавам, цела година воведстрашна внатрешна борба околу тоа зошто морав да го напуштам театарот, и што натаму. Беше огромно задоволството што ја формиравме "Скрб и утеха", така што побезболно мина сè тоа. Прашањето што, дали театарот или камерата? Тие нешта се неразделни. Но, се-

пак театарот е магија која живее во моментот. Претставата е жива и умира. Утрешната претстава е сосема нова енергија. Што се однесува до камерата, таму односот е сосема поинаков. Постојат подготовки, просторни и временски. Сепак, театарот е мојата прва љубов. Таа се памети, се носи во срцето, се носи во душата и не се заборава. Сепак, овие две уметности меѓусебно се дополнуваат. Во мојата кариера успеав да најдам начин да ги спојам и инкорпорирам во согласност со моите професионални критериуми и квалитети.

☀️ Сепак, прашање кое неминовно се надоврзува на претходното: каде повеќе сте реализирани? Со чија палка полесно се диригира, театарската или режисерската?

ДЕНЧОВ: Не би сакал да вршам дискриминација. Сметам дека треба уште повеќе да се даде. Кога зборувам за таа паралела, за тие две нешта, навистина очекувам и се надевам дека допрва следуваат вистинските резултати. Она што ми е основната идеја, концепција на моето живеење, е да се продолжи натаму.

И СТРАВОТ МАКЕДОНИЗМОТ

Се надевам дека тоа ќе се случи во едни поинакви околности. Во едно колективно живеење важно е ние, како уметници, да дејствуваме и да можеме да реализираме одредени проекти или идеи. Тоа не зависи само од нас. Зависи од едно колективно и добронамерно дејствување на заедницата. Често пати велам колкава е можноста. Медиумот дава можност да бидеш отворен, но само ако имаш авторска цел и задача, да направим нешто прогресивно. Со медиумот влегуваш во сечиј дом. Тука е големата предност. Со театарот треба да патуваш. "Скрб и утеха" наметна идеологија дека и театарот треба да оди дома кај гледачот, но во метафорична смисла. Преку медиумот имаш можност да понудиш вистински вредности, да кажеш, да укажеш. Театарот се доживува во моментот.

☀ Старите добри времиња ќе ги пометиме и по прогресот на македонскиот документарен филм. Деведесеттите години минаа во знакот на оваа уметност, која беше синоним за македонската кинематографија. Сепак, транзицијата, алчно голтна и ова парче квалитетен производ. Од денешна перспектива, каде е македонскиот документарен филм?

ДЕНЧОВ: Последниве пет години имав можност да посетам неколку интернационални фестивали, посветени на документарниот филм, секако, претставувајќи се со свои филмови. Паметам како на една прес-конференција во состав на европскиот документарен филм, го изговорија моето име и побараа од мене да говорам за македонскиот документарен филм. Но, имаше и луѓе кои говореа за Македонија, за македонскиот документарен филм, за македонската школа. Бев воодушевен како критичарите ја почитуваа македонската филмска документарна школа. Тогаш сфатив дека македонскиот документарен филм се наоѓа во врвот на европскиот. Тоа покажа дека македонската телевизија, со оглед на тоа што само таа го имаше ексклузивното право да снима документарни филмови, беше бренд на една европска и светска уметност. Во денешнава актуелна состојба, документарниот филм е далеку од своите славни денови. Не знам од кои околности. Не можам да ги разберам луѓето, не можам да ја разберам состојбата. Мој личен впечаток е дека се крие некоја заднина во тоа. Мо-

јот интерес е и ќе биде насочен кон истражување на сопствената земја. Дали е тоа историска, културолошка, духовна или општочовечка судбина, таа произлегува од историската генеза на мојот народ. Моја констатација и размисла се дека треба да го истражуваме македонизмот. Денес имам чувство дека тоа се спречува, што претставува апсурд и трагедија. Македонската национална телевизија и сите други телевизии во Македонија, оние кои можат да произведуваат документарни филмови, треба да се навратат назад, на минатото. По-

седуваме богато културно наследство. Во светот, само преку документарниот филм можеме да го изнесеме најдоброто. Како поинаку светот ќе ја спознае Македонија? Документарниот филм е суштината, тој е и животот, болката, радоста, тагата... Тој е жива материја, исто како театарот. Документарниот филм е најдобар репрезент на државата, во комплетна смисла, реален, без финеси, без фикции, тој учи, поучува и ја испраќа својата универзална порака за вистината. За Македонците е најважно да се спознаат, да знаат кои се, што се, од каде се. Документарниот филм тоа го може.

☀ Од долгогодишното филмско творење, што е она што можете да ѝ го понудите на светската филмска сцена?

ДЕНЧОВ: Прекрасно прашање. Без лажна скромност можам многу да понудам. Потребно е само да постои сло-

бода на изразот, без состојба на автоцензура, која доаѓа од неподготвеноста и од стравот да се прифатат нештата, такви какви што се. Секако, потребни се материјални средства за покривање на одредени проекти, но цената не е важна, ако тоа претставува генерална стратегија на една држава. Да се функционира без никакви пречки, цензури, кои на чуден индиректен начин се наметнуваат. Документарниот филм е потрага по вистината. Потрага и нудење на оригиналното на еден народ, на еден идентитет, на една култура. Моја преокупација е Македонија, мојата земја, мојата историја, моето битие и во иднина ќе има изненадување. Тоа изненадување е од интерес за сопствениот народ. Македонската историја е долготрајна, мачна, но и богата. Документарниот филм е истражување, копање по минатото. Без минато нема иднина. Тоа е апсолутно точно. Само авантуристи и луѓе кои не ја сакаат сопствената земја живеат во систем на комерцијализација. Тоа се луѓе кои не водат во тотална декадентност. Намерно и свесно уривање на сите вредности. Тоа се дилетанти и незнајковци.

☀ Наспроти дилетантите, Вие ја кажувате својата вистина пред светот. Токму поради таа вистина, светот Ве респектира и Ве наградува...

ДЕНЧОВ: Најважно ми беше достоинствено да го претставам она што го создавам. Многу филмови во копродукција со Македонската телевизија, излегоа на површина, се претставија на многу европски и светски фестивали, како во Измир, Барселона, Прага, Варшава, Санкт Петербург, Солун итн. "Бакни го сонцето" два пати гостуваше во Солун. По проекцијата на филмот, Јас и Тихомир Стојановски водеме полемика со огромна маса грчки историчари, критичари, лингвисти итн. Треба да го браниш својот идентитет и тоа да го правиш со срце. Одејќи на тие фестивали, наметнувајќи го македонизмот, како главна преокупација, всушност увидов дека постои голема лага. Не дека светот не сака да слушне за тие вистини, меѓутоа некои структури во нашава земја прават селекција што треба да се слушне. Документираниот филм, освен што го претставуваш, треба и аргументирано да го браниш. Низ светот каде што сум гостувал, имав можност на повеќе мегдани да ја раскажам нашата вистина. Тоа е прекрасно чувство. Да говориш за Македонија. Тоа се моите најголеми награди. Во техничка смисла, тие сами по себе си доаѓаат. Првата награда е Златната маслина во Бар, за филмот "Мишко". "Бакни го сонцето" на Фестивалот во Барселона, во конкуренција од 100 документарни филмови, влезе во првите 20. На нашиот Интернационален фестивал во Охрид добив признание за филмот "Кокино".